

COMUNICATO n. 1797 del 16/06/2026

Marchiori: “Stòrege zungmindarhaitn di burtzan vodar ünsarn autonomi a schatz boma nèt mage tüan pitt mindar”

Identitét, autonomi un schütz: an menta atz 15 von prachant in Provìntz di vortretar vodar Redjong Eîstria

[Cimbro] Di vortretar vodar Redjong Eîstria soìn khent ågenump in di Sala Belli von palatz, setz vodar Provìntz, in Dante Platz, von asesór vor di politike vorz haus, schatz un zo macha khennen di Autonomi Simone marchiori, pittnándar pitt ettlane åndre istituzionàl vortretar un von sèlln von stòregen zungmindarhaitn von Trentino.

Dar vortretung vodar Redjong Eîstria hâmda genump toal di vitze vorsitzaren vodar Redjong Eîstria Jessica Acquavita un di redjonàl asesör Tea Batel un Vladimir Torbica, da earst azpe vortretar vodar belese mindarhait, dar åndar vor di natzionàln mindarhaitn un vor di djungen un kultür.

“Disar iz a bichtegar momént zo stiana pittnándar azpe tschelln un zo reda übar ünsarne lentar legante a konfronto bia aniaglaz vo üs schützt un auhaltet di zungen von zungmindarhaitn. Bar hâmda a bichtegez sachan pittnándar daz sèll z’soina earde auz nå in grentzan un ditza pittar zait hattaz gemacht lem a stòrdja boda iz lai ünsar un hattaz gètt tradiziongen un kultürn uantze. In Trentino di stòregen zungmindarhaitn, ladinar, möknar un zimbar soìn dar grunt vodar ünsar spetzialege Autonomi, gepuntet dar Kostitutziung durch dar pintom De Gasperi-Gruber, an autonomi boda in di djar iz gest guat zo giana vürsnen un zo vornaügrase ånemmente hërta mearar kompetentzan. Vor da ünsar Provìntz di glaiche iz haltn di zungen un di kultürn von zungmindarhaitn nèt lai eppaz boda hatt an vèrt vor bintsche, ma a schatz vor da gântz kamòuschaft, a schatz boma nèt mage tüan pitt mindar. Asó, dar ünsar sistèm zo schütza di zungmindarhaitn iz nèt lai an formàl un siymbolisch darkhennung, ma dar gitt zuar konkrètege rècht: azpe dar sèll zo maga ren soìn muatarzung pittar öffentlesche vüarom un zo magase lirnen ka schual, sin afte gèlt schütz zuargètt zo halta au di lentar boda soìn hërta deblar un pitt hërta mindar laüt.

Disa pintom boda haüt machpar pittar Redjong Eîstria, boda iz sèlbart a gântz djüstar mosaiko vo zungen un kultürn, gittaz zuar a groaza okasiong zo vorstiana pittnándar di pestn pratike boda mang khemmen vorgelekk zo macha a kamòuschaft boda innvânk alle, guat zo darkhenna un zo geba an djüstn platz soinar stòrdja”, ditza hatta khött dar Marchiori.

Di Redjong Eîstria gehöart azpe aministratziong dar Kroatzia in di Redjong boda lebete a storega belese kamòuschaft boda iz sèmm sidar hërta: in gröazarste toal vodar redjong khemmenda genützt ufizièll di zboa zungen belesch un kroato un vor da sèll in trèff hattma geredet pittnándar vo bia zo schütza un bia zo geba mearar vèrt in zungmindarhaitn.

Dar redjonàl asesór vor di zungmindarhaitn Trentino-Alto Adige/Südtirol Luca Guglielmi hatt geschikht an video bodar hat gemecht starch in groaz vèrt boda hatt disar trèff. Ditza daz sèll bodar hatt khött: “Ånemmen di vortretar vodar Redjong Eîstria billz soin gemuant stercharn di pintom tra üs, a pintom boda hatt soine burtzan in di stòrdja un in di bölle boda alle habar zo geba an groazan vèrt in zung un kulturàl identitét von ünsarn kamòuschaftn. Di Redjong Trentino Südtiról in dise djar hatt gelekk panàndar a groaza esperièntz übar bia auzohalta un vürzovüara di zungmindarhaitn, gegruntet nèt lai zuarzogeba gèlt schütz, ma daz earst vo allz aulegante edukatíf struméntn un okasiongen boda di zungen mang khemmen geredet un gelebet alle tage. Konfrontarnse pinn sèll boda khint getànt in Eîstria iz a gântz bichtega oportunitét zo vorstiana pezzar baz zo tüana: aftna sait mabar zoang bazpar hãm getànt biar in üsarne lentar vor di ladinar, di möknar un di zimbar, afta àndar mabar khennen àndre esperientzan boda machan raichar in européan debatte übar bia zo schütza di zungmindarhaitn. In an kontèkst hèrta mearar globalizart, auhaltn da zung pluralitét billz soin gemuant darhaltn an schatz boda hatt an vèrt vor alle, un stercharn di pintom zbisnen in kamòuschaftn”.

Di vitze vorsitzaren Acquavita hatt vürgevüart di Redjong Eîstria un da belese Kamòuschaft un di nòrmen bodase schützan. “Di Redjong Eîstria hatt zungen un kultùrn uantze bobar schützan un auhaltn pitt groaza pegaistarung. Darzuar in iniziatiàn boda àgian dar belesan zung – saiz azpe ufitzìell zung, saiz azpe muatarzung vodar belesan kamòuschaft boda lebet ka üs – di Redjong haltet au ettlane àndre prodjèkte zo schütza di dialèkte von lentar vonar earde, bol khlumma, ma raich un lente pitt mearare kultùrn boda lem pittnàndar. Vor daz sèll pinne mèchte kontént vo disan trèff, bodaz hatt zuargètt zo khenna vo nàmpum di politike un di iniziatiàn vodar Provìntz vo Tria un asó böllate azta in di djar boda khemmen magatma auleng konkrètege mittarbatn pròpio übar bia zo schütza pezzar in kulturàl un linguistik schatz”, asó hatta khött di vitze vorsitzaren.

Batel hatt gezoaget di prodjèkte vürgevüart zo schütza da belese zung. Zbisnen disan prodjèkte izta dar sèll zo haba hèrta mearar tabéln afte beng geschribet in di zboa zungen, di kürs zo lirna da belese zung vor di àgestèllte in di öffentleschen dianst vodar Redjong un vor di khindar in di kroatege khindargart, un di Tg atz belesch boda khemmen gelatt seng in di lokàl televisiongen un gehöart in radio. Zbisnen in iniziatiàn izta khent gedenkht dar bichtege Festival vodar Multikulturitét, a manifestatziong boda nemmen toal fòlk knöpf, kòre un tãntz kompanie vo ettlane natzionàl kamòuschaftn vodar redjong.

Torbica hatt, anvétze, geredet von Festival istroveneto, augelekk vodar Unione Italiana pinn zil zo geba vèrt dar zung istroveneta, da djüst muatarzung von hèrtz vodar natzional belese kamòuschaft in Eîstria. Dar Festival iz gerift atz soi XV editziong un iz gekreschart alle djar mearar un haüt magar vorleng an raichan kalandardjo un an toal boda àgeat in kantzü gesunk in disa zung. Di Redjong Eîstria hatt darzuar vürgevüart an protokòll z’arbata pittnàndar pittar Unione Italiana, pinn statn un pinn kamöündar boda disa zung iz no geredet, di sèlln boda hãm untarschribet in protokòll lengse untar zo schütza un auzohalta di zung istroveneta, haltante o kunt ke di iz khent inngeschirbet in Redjister von kultural schatz vodar Kroate Republik.

An àndadar bichtegar prodjèkt geat o in khindar un in djungen von schualn boda auz pa djar machan prodjèkte boda àgian pròpio in storege, kulturàl, natùral un linguistik schatz von soin lånt. A konkrètegar modo abezogeba in naüng djeneratziongen, traditziongen, mode un kostümm un darzuar stercharn di identitét.

Vor di istituzionàl grüaz, izta khent gezoaget khurtzar film gemacht von Prèss Àmt vodar autonome Provìntz vo Tria übar di trentinar zungmindarhaitn, zimbar, ladinar un möknar: dena izta khent draugeredet pittnàndar, ’z hãmda genump toal darzuar in vortretar vodar Redjong Eîstria di diridjenten von Dianst vor di zungmindarhaitn un auzantn sachandarn vodar Provìntz Elisabetta Sovilla, di toalnemmaren vodar Autoritét vor di zungmindarhaitn Chiara Pallaoro, dar conseier de Procura Bernardino Chiocchetti, boda nãsteat in linguistik politike von Comun General de Fascia, di pürgermaistarn vo Palai in Bersentol Franco Moar un vo Lusérn Matteo Nicolussi Castellan di vorsitzaren von Kulturinstitut: Tea Dezulian, von ladinar kulturinstitut “Majon de Fascegn”, Patrizia Bocher von Bersntoler Kulturinstitut un di Monica Pedrazza von Kulturinstitut Lusérn. ’Z soinda o gest di dirèktör von kulturinstitut un di funtzionardje von Dianst vor di zungmindarhaitn un auzantn sachandarn vodar Provìntz.

Foto un film von Prèss Àmt

Download pildar un interviste [da](#)

Übersetzt von Schaltarle vor di zung von Toalkamou vodar Zimbar Hoachebene

(cdt)